

Oldtidsfund i Marbæk Plantage

Af Ingrid Stoumann

Det er i år 100 år siden, de første træer blev plantet i Marbæk Plantage af sagfører E.M. Hansen. I den anledning har Esbjerg Kommune udgivet en bog om Marbækområdet skrevet af Charlotte Lindhardt, Esbjerg Museum. Også på den årlige Marbækdag den 16. maj, som arrangeres af Natur- og Kulturformidlingscentret Myrthuegård i samarbejde med frivillige fra en lang række foreninger og organisationer, var 100 års-skoven temaet.

Marbækområdet har således nu i mange generationer været et yndet udflugtsmål i Esbjerg Kommune. Det ligger ved å og hav og indbyder til vandreture og andre former for friluftsliv med sit afvekslende terræn og særprægede natur. Bystyret i Esbjerg var altså ganske forudseende, da det begyndte at opkøbe arealer i området og fortsatte den skovplantning, som sagfører E.M. Hansen havde indledt i årene 1904-10. I dag omfatter naturområdet i Marbæk ca. 900 ha til rekreative formål.

Områdets historie går imidlertid meget længere tilbage end 100 år. Da tilplantningen begyndte, lå der kun to gårde i området, Marbækgård og Myrthuegård. Der var ingen skov, heden dominerede ganske landskabet kun afbrudt af gårdenes få marker og de smalle engstrækninger langs Marbækken og Varde Å.

Tilbage i oldtiden boede der derimod betydeligt flere mennesker i Marbækområdet. Går vi en tur i plantagen, kan vi stadig finde mange spor fra både sten-, bronze- og jernalder. Der er adskillige gravhøje i området fra sten- og bronzealder. Bavnehøj er med sine 2,5 m den største. Den er aldrig udgravet, men ud fra størrelsen er det sikkert en bronzealderhøj.

Der er også talrige spor efter jernalderbøndernes færden i Marbæk Plantage. Enestående er de to, nu fredede jernalderbopladsen ved Sjelborg og Myrtue med hustomter fra tiden omkring Kristi fødsel. Færre ved, at der i store dele af plantagen også findes spor af jernalderbøndernes marker, som var omgivet af lave skelvolde. Det er disse volde, man kan se mange steder i plantagens østlige del, og som specielt er tydelige som regelmæssige pukler, hvor de krydser grusvejene. Kun et lille område med tre skelvolde i det store marksystem er fredet og friholdes for træer ved Marbæk Tømmervej/Høgesporet.

Det var kunstmaleren Oscar Harder, der i 1953 fandt Sjelborgbopladsen, som i dag ligger i skovkanten bag Sjelborg Camping. På en af sine ture i plantagen lagde han mærke til, at der i et brandbælte var oppløjet potteskår, rød aske og ildsvedne sten. Det blev starten til Esbjerg Museums første store udgravning. Der blev undersøgt fire hustomter, som tydeligvis var blevet forladt i al hast på grund af brand.

Det største hus, som var selve gården med bolig og stald under samme tag, var bedst bevaret. Under tykke brandlag var hele gulvet intakt og de jordfyldte huller med rester af husets stolper. I boligen var der lergulv og ildsted midt på gulvet, og der lå mange knuste lerkrukker, som beboerne ikke nåede at få med sig. I stalden var gulvet derimod fint brolagt med en forsænket rende til at aflede aljen. De brolagte stalde er et specielt træk ved sydvestjyske huse fra tiden omkring Kristi fødsel. Siden er der udgravet flere lignende hustomter, men aldrig nogen så velbevarede som Sjelborghuset. De udgravede hustomter i Sjelborg er kun en lille del af en langt større landsby, som stadig gemmer sig under mulden på markerne ned mod Sjelborg Camping.

På samme tid lå der ved Myrtue en anden landsby, som også blev forladt på grund af brand. Den blev fundet i 1959 af Thøger Thøgersen, der havde lagt mærke til nogle usædvanligt grønne pletter i sin ellers solsvedne bygmark langs Myrtuevej. Også her blev der udgravet fire hustomter, som var af samme type som i Sjelborg, men her var der tillige bevaret en brolagt gårdsplads og brolagte gadeforløb samt en grav fra samme tid som husene. Ved Myrtue ved vi også, at der gemmer sig flere hustomter under mulden på markerne mellem Myrtuevej og plantagen.

De to bopladser ved Sjelborg og Myrtue er de eneste udgravede i området, men oppløjede potteskår, brolægninger og lerklining flere andre steder i plantagen viser, at området har været tæt bebygget i oldtiden. De udgravede hustomter med brolagte gulve og stier er nu fredet, restaureret og forsynet med informationsskilte, så de besøgende i plantagen kan få indtryk af jernalderbøndernes vilkår for 2.000 år siden. Esbjerg Kommune har udgivet en folder ”På tur i Marbækområdet”, som kan fås ved henvendelse til Turistkontoret, Esbjerg Museum eller Natur- og Kulturcenter Myrthuegård.

En af de fredede hustomter ved Myrtuevej.

Det brolagte staldgulv blev lagt af jernalderbonden for 2.000 år siden.

Stolperne markerer, hvor husets tagbærende stolper har stået, mens lyngtørvsvoldene viser væggenes placering.

Foto: Brian Kristensen.